

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІЇ

© 2020 БАБЕНКО К. Є., ДЯЧЕК О. Ю.

УДК 332.146.2:334.024
JEL Classification: C20; O18; R11

Бабенко К. Є., Дячек О. Ю.

Методичний підхід щодо визначення впливу факторів на підвищення конкурентоспроможності територій

Мета статті полягає в обґрунтуванні методичного підходу щодо визначення впливу факторів на конкурентоспроможність території. Проведений аналіз та систематизація теоретичних положень і дослідження існуючих підходів до оцінки конкурентоспроможності території та визначення факторів впливу на її підвищення дозволяють підтвердити наявність трьох ключових груп факторів впливу: економічних, соціальних та екологічних. Обґрунтовано своєчасність розробки методичного підходу щодо визначення впливу факторів на конкурентоспроможність територій як важливої складової аналітичного забезпечення механізму формування політики збалансованого економічного розвитку територій. Застосування запропонованого підходу включає реалізацію певних послідовних етапів: визначення рівня конкурентоспроможності території (з використанням таксономічного аналізу); виявлення факторів впливу та об'єднання їх за групами (за допомогою факторного аналізу); виявлення взаємозв'язку між рівнем конкурентоспроможності території та факторами впливу (завдяки множинному кореляційно-регресійному аналізу). Визначено, що застосування запропонованого підходу дозволить не тільки виявити фактори, що негативно або позитивно впливають на конкурентоспроможність регіонів, але й здійснити прогнозування рівня економічного розвитку територій. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є моделювання сценаріїв збалансованого економічного розвитку територій, що дозволить виявити перспективні напрями підвищення конкурентоспроможності, визначити ефективність використання власних ресурсів території та об'єктивно оцінити результативність роботи органів.

Ключові слова: конкурентоспроможність, фактори впливу, економічний розвиток, збалансований розвиток, регіональна політика

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-2-175-181>

Рис.: 1. **Бібл.:** 15.

Бабенко Крістіна Євгенівна – кандидат фізико-математичних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, Українська інженерно-педагогічна академія (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

E-mail: babenko.nauka@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7227-886X>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAD-8828-2019>

Дячек Ольга Юріївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри математичних методів в економіці, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: o.y.dyachek@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7285-6401>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAR-6499-2020>

УДК 332.146.2:334.024
JEL Classification: C20; O18; R11

Бабенко К. Е., Дячек О. Ю. Методический подход для определения влияния факторов на повышение конкурентоспособности территории

Целью статьи являются разработка и обоснование методического подхода для определения влияния факторов на конкурентоспособность территории. Проведенный анализ и систематизация теоретических положений и исследования существующих подходов к оценке конкурентоспособности территории, а также определение факторов влияния на ее повышение позволяют подтвердить наличие трех ключевых групп факторов влияния: экономических, социальных и экологических. Обоснована своевременность разработки методического подхода для определения влияния факторов на конкурентоспособность территорий как важной составляющей аналитического обеспечения механизма формирования политики сбалансированного

UDC 332.146.2:334.024
JEL Classification: C20; O18; R11

Babenko K. Y., Diachek O. Y. A Methodological Approach for Determining the Influences on Improving Competitiveness of a Territory

The aim of the article is to develop and justify a methodological approach for determining the influence of factors on competitiveness of a territory. The analysis and systematization of the theoretical principles of existing approaches to assessing competitiveness of a territory as well as determination of the factors affecting its increase confirm the presence of three key groups of influence factors: economic, social and environmental ones. The article justifies the timeliness of developing a methodological approach for determining the influence of factors on competitiveness of territories as an important component of analytical support for the mechanism to form a policy of balanced economic development of territories. The application of the proposed approach includes the implementation of certain successive stages:

економічного розвитку територій. *Применение предложенного подхода включает реализацию определенных последовательных этапов: определение уровня конкурентоспособности территории (с использованием таксономического анализа); выявление факторов влияния и объединение их в группы (с помощью факторного анализа); выявление взаимосвязи между уровнем конкурентоспособности территории и факторами воздействия (благодаря множественному корреляционно-регрессионному анализу). Определено, что применение предложенного подхода позволит не только выявить факторы, негативно или положительно влияющие на конкурентоспособность регионов, но и осуществить прогнозирование уровня экономического развития территорий. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении является моделирование сбалансированного экономического развития территорий, что позволит выявить перспективные направления повышения конкурентоспособности, определить эффективность использования собственных ресурсов территории и объективно оценить результативность работы органов.*

Ключевые слова: конкурентоспособность, факторы влияния, экономическое развитие, сбалансированное развитие, региональная политика.

Рис.: 1. Библ.: 15.

Бабенко Кристина Евгеньевна – кандидат физико-математических наук, доцент, заведующий кафедрой менеджмента, Украинская инженерно-педагогическая академия (ул. Университетская, 16, Харьков, 61003, Украина)

E-mail: babenko.nauka@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7227-886X>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAD-8828-2019>

Дячек Ольга Юрьевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры математических методов в экономике, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: o.y.dyachek@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7285-6401>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAR-6499-2020>

determining the level of competitiveness of the territory (using taxonomic analysis); identifying the influence factors and integrating them into groups (using factor analysis); revealing the relationship between the level of competitiveness of the territory and influence factors (with the help of multiple correlation and regression analysis). It is found that the application of the proposed approach will allow not only to identify factors that negatively or positively affect competitiveness of regions but to forecast the level of economic development of the territories as well. Prospects for further research in this direction include modeling scenarios of balanced economic development of territories, which will allow to identify promising areas of increasing competitiveness, determine the effectiveness of using the own resources of the territory and objectively evaluate the performance of bodies.

Keywords: competitiveness, influence factors, economic development, balanced development, regional policy.

Fig.: 1. Bibl.: 15.

Babenko Kristina Ye. – Candidate of Sciences (Physics and Mathematics), Associate Professor, Head of the Department of Management, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy (16 Universytetska Str., Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: babenko.nauka@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7227-886X>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAD-8828-2019>

Diachek Olga Yu. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Mathematical Methods in Economics, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: o.y.dyachek@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7285-6401>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAR-6499-2020>

Вступ. Реалізація сучасної моделі економічного розвитку потребує збільшення нових методів оцінки та грамотного управління конкурентоспроможністю територій, перш за все, в регіональних економічних системах. Окрім цього, однією з головних стратегічних цілей регіонального розвитку територій України до 2027 року є підвищення конкурентоспроможності поряд з прискореною диверсифікацією економіки. Задля досягнення запланованої мети важливим стає врахування сучасних викликів глобальної економіки та поглиблення взаємозалежності економічних агентів різних рівнів. При цьому в динамічно змінних умовах вагомою проблемою залишається наявність значних диспропорцій у розвитку регіонів країни через недостатнє використання засобів, які здатні ефективно реалізовувати інноваційні переваги та підвищувати конкурентоспроможність регіонів не лише в межах країни, а й на зовнішніх ринках. Новітні підходи до забезпечення належного рівня конкурентоспроможності регіону обґрунтовують її не лише з позицій сприятливого іміджу на національному ринку та представлення на світових ринках, максимізації прибутку

та збільшення обсягів виробництва або реалізації продукції (послуг), але і як здатність забезпечувати стабільно високий рівень якості життя населення.

Пріоритетним напрямом розв'язання цієї важливої науково-прикладної проблеми є створення і розвиток конкурентних переваг на основі ґрунтовно розробленої й ефективної стратегії збалансованого розвитку території. Відповідно, регіональний аспект забезпечення конкурентоспроможності з посиленням впливу глобалізаційних і мегарегіональних інтеграційних процесів набуває нової значущості. Дослідження факторів впливу на підвищення конкурентоспроможності регіонів України може створити наукове підґрунтя для вироблення відповідної державної регіональної політики, що і обумовлює актуальність тематики статті.

Постановка проблеми й аналіз останніх досліджень. Питанням оцінювання рівня конкурентоспроможності регіону та виявлення факторів впливу на неї присвячені наукові праці таких вчених, як: А. Безхлібна [2], В. Василенко [3], С. Гаврилова [4], А. Єгоршин [5],

Р. Кантер [6], Т. Колодяжна [12], П. Кресл [14], Ю. Полякова [8], Д. Сепик [9], Б. Сінгх [14], А. Татаркіна [10], Р. Фатхутдінов [11], Б. Фішер [13], В. Хаустова [12] та ін. Водночас потребують подальшого дослідження питання визначення взаємозалежності між конкретними факторами впливу та конкурентоспроможністю регіону. Тому в контексті реалізації ефективного механізму формування політики збалансованого економічного розвитку територій важливо розробити методичний підхід щодо визначення впливу факторів на підвищення конкурентоспроможності території, що є метою цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні конкурентоспроможність території є доволі складним економічним явищем, визначення якої еволюціонувало в часі. Це пояснюється наявністю науково-технічного прогресу, розвитком продуктивних сил і виробничих відносин, зростанням продуктивності праці, розширенням ринкової інфраструктури тощо. В цілому можна констатувати відсутність єдиної чіткої позиції щодо змісту категорії «конкурентоспроможність регіону». Так, у європейських країнах економіка вважається конкурентоспроможною, якщо населення має зростаючий рівень життя та високий рівень зайнятості на стійкій основі [9, с. 198]. На думку В. Хаустової та Т. Колодяжної, конкурентоспроможність території – це здатність її науково-технічних ресурсів і впроваджуваної економічної політики забезпечувати виробництво товарів і послуг, затребуваних на ринку, та створювати умови для стійкого економічного зростання країни та підвищення рівня життя її населення [12, с. 19].

Позиція інших вчених [4; 10] зводиться до ототожнення конкурентоспроможності регіону з його економічною ефективністю або інвестиційним потенціалом. Але ідентифікація конкурентоспроможності тільки з інвестиційним рейтингом регіону звужує це поняття. Окрім цього, більшість регіонів характеризується поєднанням високого промислового потенціалу з нерозвиненістю соціальної сфери та низькими показниками рівня життя населення, також має місце несприятливий рівень забруднення навколишнього середовища. Тому розуміння конкурентоспроможності території як здатності створювати умови для збалансованого розвитку передбачає:

- здатність створювати ефективні механізми трансформації порівняльних переваг у конкурентні і забезпечувати їх розвиток і вдосконалення;
- здатність до підвищення рівня життя та стійка динаміка зростання реального економічного добробуту жителів території.

Отже, в процесі дослідження конкурентоспроможності та факторів, що впливають на її підвищення, важливо враховувати таке:

- наявність універсального загальноприйнятого поняття конкурентоспроможності;
- суб'єктивний характер якісної оцінки економічних об'єктів, які впливають на підтримання рівня конкурентоспроможності;
- відносність і конкретність основних параметрів оцінювання рівня конкурентоспроможності.

Слід зазначити, що будь-яка територія має свій потенціал, при цьому конкурентний потенціал взаємопов'язаний

з можливістю участі території в конкурентних внутрішньо-державних і внутрішньорегіональних відносинах. До основних ознак конкурентоспроможності слід віднести наявність у території природних ресурсів, багатопланової та різнобічно розвиненої промисловості, інтелектуального потенціалу, інноваційної системи. При цьому конкурентоспроможність території не захищена від ризиків. Тому роль держави дуже важлива в забезпеченні конкурентоспроможності регіону. Адаже застосування особливої політики сприяє різним напрямкам підтримки територій в скрутні часи, що у підсумку дозволяє якщо не збільшити рівень конкурентоспроможності території, то утримати його на певному стабільному рівні. Своєю чергою, становлення ефективної системи регіонального планування сьогодні вимагає розробки дієвих механізмів взаємодії місцевих, регіональних і державних органів влади в забезпеченні збалансованого економічного розвитку територій. Грамотна розробка та реалізація стратегії розвитку території – це комплекс чітких дієвих заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності.

Слід акцентувати увагу, що економіка території може бути конкурентоспроможною тільки при врахуванні впливу різних динамічних факторів (певних умов та обставин). При цьому необхідно розуміти, що конкурентоспроможність залежить не лише від економічного розвитку цієї території та ефективності використання її потенціалу, але й від стану економічної системи взагалі. Тому збереження і тим більше підвищення рівня конкурентоспроможності території вимагає врахування величезної кількості різноманітних факторів.

Необхідно зазначити, що дослідження факторів дозволить зрозуміти, наскільки вони сприяють або перешкоджають досягненню конкурентоспроможності на певній території. Конкурентоспроможність в будь-якому регіоні визначається цілою низкою чинників – макро- і мікроекономічних, соціальних і культурних чинників. Аналіз економічної літератури показав, що автори виділяють різні фактори, що впливають на конкурентоспроможність. Ґрунтовне дослідження наявних підходів дозволило виокремити та згрупувати фактори конкурентоспроможності території переважно в трьох напрямках: економічному, соціальному, екологічному. Так, економічна конкурентоспроможність території визначається ступенем економічного розвитку регіону, ступенем ефективності використання наявних ресурсів та інноваційною активністю. Соціальна конкурентоспроможність території характеризується ступенем розвиненості людського потенціалу, а саме рівнем життя населення регіону та його забезпеченістю соціальними послугами. Екологічна конкурентоспроможність території передбачає визначення можливості регіону для створення сприятливого середовища для проживання.

Вибудовуючи логіку забезпечення високого рівня конкурентоспроможності території, стає зрозумілим, що державі необхідно забезпечувати регіон працездатним населенням і, як наслідок, забезпечувати його необхідним рівнем розвитку інфраструктури (житлом, освітою, охороною здоров'я). Інфраструктурний розвиток економіки регіону також включає розвиток усіх галузей, необхідних для повноцінного функціонування промислових підприємств.

Все це сприяє підвищенню зростання потреб населення, а отже, і призводить до зростання показників розвитку промисловості, який, своєю чергою, викликає зростання інновацій в регіоні. Окрім цього, розвиненість промисловості в умовах сучасного економічного розвитку дозволяє забезпечувати високі показники експорту товарів і послуг.

Слід акцентувати увагу, що різноманітність територій вимагає безумовного врахування їх специфіки у роботі та реалізації стратегії збалансованого розвитку як конкурентної переваги регіону. У цих умовах суттєво зростає значення регіональних органів влади, здатних ефективно використовувати всі форми, методи та інструменти державного впливу для забезпечення позитивної динаміки в соціально-економічній сфері, вирішення стратегічних завдань з перетворення регіону на збалансовану систему, що саморозвивається.

З метою прогнозування рівня економічного розвитку територій та розробки заходів щодо підвищення їх конкурентоспроможності запропоновано обґрунтувати аналітичне забезпечення механізму формування політики збалансованого економічного розвитку територій, важ-

ливою складовою якого є розроблений методичний підхід щодо побудови залежності між конкурентоспроможністю території та факторами впливу. Визначення подібного взаємозв'язку запропоновано проводити у певній послідовній послідовності (рис. 1):

- 1) визначення рівня конкурентоспроможності території;
- 2) виявлення факторів впливу та об'єднання їх за групами;
- 3) виявлення взаємозв'язку між рівнем конкурентоспроможності території та факторами впливу з використанням множинного кореляційно-регресійного аналізу.

Першим етапом є визначення рівня конкурентоспроможності, що детально наведено у формі логічної схеми послідовності у роботі [1]. Слід зазначити, що в сучасній теорії та практиці існують різноманітні підходи до її оцінювання, які формувалися не тільки під впливом розвитку положень економічної теорії, але й завдяки розвитку методів збирання та обробки статистичної інформації. Якщо розглядати процес оцінки конкурентоспроможності країн світу, то на цьому етапі розвитку методології виокремлюють: що-

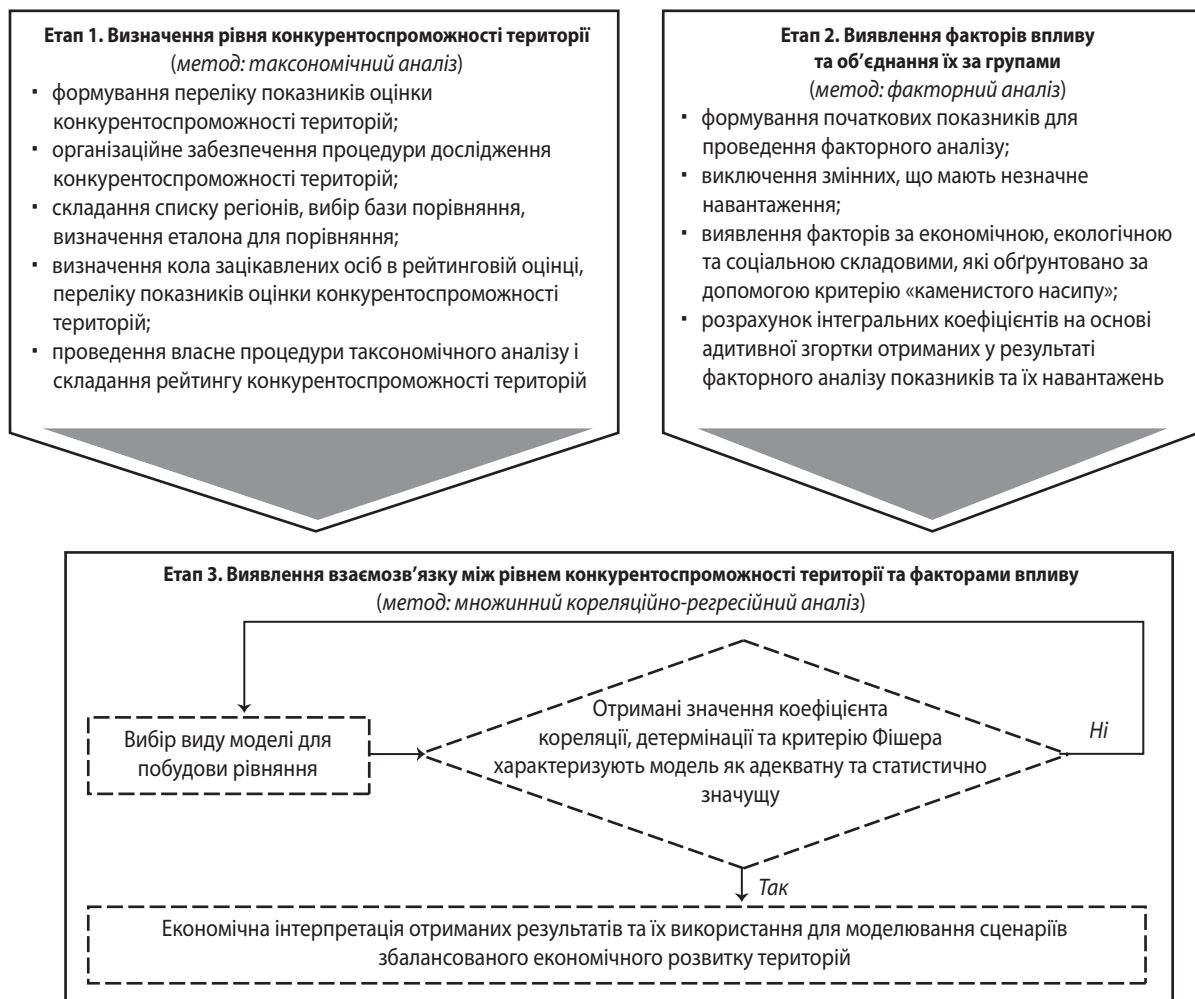

Рис. 1. Етапи визначення взаємозв'язку між рівнем конкурентоспроможності території та факторами впливу

річні «Звіти про глобальну конкурентоспроможність», що форсується для Всесвітніх економічних форумів у Женеві, а також «Щорічник світової конкурентоспроможності» – випуск швейцарського Інституту розвитку менеджменту (IMD). Особливістю же запропонованої послідовності оцінювання конкурентоспроможності території є врахування сукупності проаналізованих методик дослідження конкурентоспроможності регіонів із зазначенням наявних етапів і врахування сильних сторін застосування інструментів оцінки.

Виявлення факторів впливу, що є наступним етапом, запропоновано проводити за допомогою факторного аналізу, який дозволить підтвердити або спростувати теоретичне узагальнення виокремлених вище груп факторів. Окрім цього, слід розуміти, що функціонування будь-якої економічної системи передбачає врахування комплексної взаємодії чинників зовнішнього та внутрішнього порядку. Розуміння цих чинників і здатність управляти ними сприяє можливості впливу на динаміку показників збалансованого розвитку регіонів. Тому з метою отримання точних та об'єктивних результатів оцінки конкурентоспроможності території важливим стає детальне дослідження факторів впливу, без глибокого дослідження яких неможливими стають висновки про результати розвитку регіонів, наявні резерви підвищення їх конкурентних переваг.

Необхідно зазначити, що однією з найважливіших умов ефективного факторного аналізу є системний підхід. Тобто важливість взаємопов'язаного дослідження факторів з урахуванням внутрішніх і зовнішніх зв'язків передбачає систематизацію їх сукупності за допомогою створення детермінованих підсистем [15]. Сутність факторного аналізу полягає у визначенні ролі кожного з факторів у зміні результативного показника певної території. Для відображення взаємозв'язків використовуються економіко-статистичні моделі, що описують конкретні залежності соціально-економічних показників у вигляді математичних формул, кількісні параметри яких визначаються на основі фактичних даних. Отже, застосування факторного аналізу дозволить визначити оптимальні економічні показники, здійснити прогнозування розвитку регіонів, галузей економіки та територіальних соціально-економічних систем.

Останнім етапом є виявлення взаємозв'язку між рівнем конкурентоспроможності та факторами впливу. Саме методи кореляції та регресії дозволяють описати характер зв'язків, дати кількісну оцінку тісноти залежності та сили впливу конкретних факторів на результат. Слід зазначити, що одним із прийомів побудови рівняння регресії за умови множинної залежності є покроковий аналіз, який передбачає послідовне включення та виключення факторів з моделі [7, с. 93]. Тому за допомогою пакета Statistica було побудовано рівняння регресії, використовуючи процедуру послідовного виключення факторів.

Отже, слід зазначити, що сьогодні регіони України є самостійними територіально організованими економічними системами, які поступово стають не тільки окремими економічними суб'єктами економіки, але й також вступають у регіональні конкурентні процеси. Регіоналізація та глобалізація у поєднанні з обмеженістю факторів економічного розвитку об'єктивно породжують конкуренцію

між регіонами за створення сприятливих умов для ведення бізнесу і залучення ресурсів. Роль регіонів як територіально організованих економічних систем залежить не тільки від макроекономічних умов або можливостей самих регіонів, але також і від конкурентних переваг і механізмів конкурентної взаємодії регіонів. Окрім цього, вплив соціальних факторів вказує на залежність рівня життя населення від наявних доходів та накопичень, які проходять процес формування на регіональному ринку праці, що у підсумку впливає на конкурентоспроможність регіону.

На сучасному етапі найсуттєвішими перешкодами у використанні конкурентних переваг регіонів України є надмірна їх диференціація за рівнем економічного розвитку, просторово-структурні диспропорції, нераціональна залежність економіки від кон'юнктурних коливань на зовнішніх ринках тощо. У цьому контексті визначення актуальних факторів конкурентних переваг регіонів стає важливим носієм інформації для забезпечення зміцнення їх конкурентоспроможності.

З огляду на актуальність завдання підвищення конкурентоспроможності, регіональним органам влади необхідно навчитися не тільки оперативно вирішувати вже наявні проблеми, але і працювати на випередження. Слід створити умови для нарощування потенціалу саморозвитку, накопичених науково-технічних, людських, інформаційних, фінансових та інших ресурсів.

Варто також задіяти локалізаційні фактори, які забезпечать додаткові позитивні ефекти. Рішення завдання підвищення конкурентоспроможності території має здійснюватися на основі конкурентної парадигми розвитку регіону, яка передбачає структурні перетворення в економіці. Підвищенню конкурентоспроможності території багато в чому сприятимуть: стимулювання процесу розвитку виробництва з більш високою часткою доданої вартості; усунення адміністративних бар'єрів; залучення інвестицій, більш широке впровадження інновацій; підвищення добробуту і якості життя населення; подальший розвиток територіальних кластерів та ін. Все це не тільки дозволить створити умови, за яких інвестиції та інновації зможуть «притягувати» один одного, забезпечуючи високі конкурентні позиції регіону, а й вийти на траєкторію сталого розвитку.

Отже, застосування запропонованого методичного підходу щодо оцінки факторів впливу на підвищення конкурентоспроможності території дозволяє надалі визначити пріоритетні напрямки економічного розвитку регіонів. Так, особливої уваги потребують:

- формування високоефективної конкурентоспроможної економіки з розвиненими інститутами й інфраструктурою;
- розвиток фундаментально-прикладних досліджень за пріоритетними напрямками;
- підвищення рівня використання науково-технічного, інноваційного і виробничого потенціалів;
- модернізація виробництва і реструктуризація промислових підприємств на території;
- державна підтримка інноваційно-інвестиційних проектів, створення науково-дослідних інститутів, технопарків, науково-виробничих об'єднань;

- вдосконалення промислових інноваційних кластерів, високотехнологічних виробництв, інфраструктурних секторів економіки, що впливають на якість людського розвитку;
- широке використання регіональних і місцевих ініціатив;
- збільшення обсягу випуску конкурентоспроможної високотехнологічної продукції на основі впровадження сучасних ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій;
- нарощування експортного потенціалу на основі підвищення рівня конкурентоспроможності, технологічного переозброєння виробництва;
- створення всіх необхідних умов для всебічного розвитку підприємницької діяльності на території;
- забезпечення економічної безпеки розширення міжнародного співробітництва та зовнішньоекономічної політики.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що внесок кожного регіону в розвиток країни визначався масштабами й особливостями його природно-ресурсного потенціалу, економіко-географічним положенням, умовами розвитку, конкурентними перевагами регіонів з виявленням слабких і сильних сторін, регіональною політикою та іншими факторами.

Попри особливостей розвитку кожного регіону, як показав кореляційно-регресійний аналіз, спостерігається позитивна тенденція досліджуваних показників в розрізі складових конкурентоспроможності, що свідчить про ефективність проведення регіональної політики держави, спрямованої на підвищення рівня і якості життя населення та створення сприятливих передумов економічного розвитку в країні в останні роки.

Необхідно акцентувати увагу, що при відповідних розрахунках за фактичними даними інтегральний показник конкурентоспроможності дозволяє не тільки визначити фактичну величину складових конкурентоспроможності регіонів, але й виявити фактори, що негативно впливають на конкурентоспроможність регіонів, більш ґрунтовно оцінити перспективи територіального розвитку, визначити ефективність використання власних ресурсів території та об'єктивно оцінити результативність роботи органів державної влади регіонів і місцевого самоврядування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко К. Є. Методичне забезпечення оцінювання конкурентоспроможності територій. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління.* 2019. Т. 30 (69). № 6. Ч. 1. С. 5–9.
2. Безхлібна А. П. Аналіз підходів до визначення факторів регіональної конкурентоспроможності. *Вестник экономической науки Украины.* 2018. № 2 (35). С. 18–22.
3. Василенко В. Н. Многомерность параметров региона: территории, системы, пространства : монография. Дружковка : Юго-Восток, 2016. 408 с.
4. Гаврилова С. Н. Инвестиционная активность и конкурентоспособность региона: точки пересечения // *Экономико-правовые проблемы и перспективы развития Уральского региона : материалы Междунар. науч.-практ. конф. / отв. за вып. А. М. Мельнов, А. И. Стариков. Екатеринбург : Изд-во УрО РАН, 2006. 508 с.*
5. Егоршин А. П. Концепция управления инновационным развитием региона : монография. Новгород : НИМБ, 2006. 75 с.
6. Кантер Р. М. Рубежи менеджмента. М. : Олимп-бизнес, 1999. 360 с.
7. Куприенко Н. В., Пономарева О. А., Тихонов Д. В. Статистические методы изучения связей. Корреляционно-регрессионный анализ. СПб. : Изд-во политехн. ун-та, 2008. 118 с.
8. Полякова Ю. В. Пріоритети забезпечення конкурентоспроможності регіонів України : монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2018. 336 с.
9. Сепик Д. Индикаторы конкурентоспособности регионов: европейский подход. *Регион: экономика и социология.* 2005. № 2. С. 197–205.
10. Татаркина А. И. Конкурентоспособность региона: новые тенденции и вызовы. Екатеринбург : ИЭ УрО РАН, 2003. 208 с.
11. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. М. : ИНФРА-М, 2000. 312 с.
12. Хаустова В. Є., Колодяжна Т. В. Вплив процесів злиттів і поглинань на конкурентоспроможність економіки в умовах глобалізації : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2019. 416 с.
13. Fischer V. Globalisation and competitiveness of regional blocks. *Intereconomics.* 1998. Vol. 33. No. 4. P. 164–170.
14. Kresl P. K., Singh B. Competitiveness and the urban economy: twenty – four large US metropolitan areas. *Urban studies.* 1999. No. 5–6 (36). P. 1017–1027.
15. Sydsaeter K., Hammond P. Essential mathematics for economic analysis. FT Prentice Hall, 2001. 696 p.

REFERENCES

- Babenko, K. Ye. "Metodychne zabezpechennia otsiniuvannia konkurentospromozhnosti terytorii" [Methodical Support for Assessing the Competitiveness of Territories]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriya : Ekonomika i upravlinnia*, part 1, vol. 30 (69) (2019): 5-9.
- Bezkhlibna, A. P. "Analiz pidkhodiv do vyznachennia faktoriv rehionalnoi konkurentospromozhnosti" [Analysis of Approaches to Determining the Factors of Regional Competitiveness]. *Vestnik ekonomicheskoy nauki Ukrainy*, no. 2(35) (2018): 18-22.
- Fatkhutdinov, R. A. *Konkurentosposobnost: ekonomika, strategiya, upravleniye* [Competitiveness: Economics, Strategy, Management]. Moscow: INFRA-M, 2000.
- Fischer, V. "Globalisation and competitiveness of regional blocks". *Intereconomics*, vol. 33, no. 4 (1998): 164-170.
- Gavrilova, S. N. "Investitsionnaya aktivnost i konkurentosposobnost regiona: tochki peresecheniya" [Investment Activity and Regional Competitiveness: Intersection Points]. *Ekonomiko-pravovyye problemy i perspektivy razvitiya Uralskogo regiona*. Yekaterinburg: Izd-vo UrO RAN, 2006.
- Kanter, R. M. *Rubezhi menedzhmenta* [Frontiers of Management]. Moscow: Olimp-biznes, 1999.

Khaustova, V. Ye., and Kolodiazhna, T. V. *Vplyv protsesiv zlyttiv i pohlynan na konkurentospromozhnist ekonomiky v umovakh hlobalizatsii* [The Impact of Mergers and Acquisitions on the Competitiveness of the Economy in the Context of Globalization]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M., 2019.

Kresl, P. K., and Singh, B. "Competitiveness and the urban economy: twenty - four large US metropolitan areas". *Urban studies*, no. 5-6(36) (1999): 1017-1027.

Kupriyenko, N. V., Ponomareva, O. A., and Tikhonov, D. V. *Statisticheskiye metody izucheniya svyazey. Korrelyatsionno-regressionnyy analiz* [Statistical Methods for Studying Relationships. Correlation and Regression Analysis]. St. Petersburg: Izd-vo politekhn. un-ta, 2008.

Poliakova, Yu. V. *Priorytety zabezpechennia konkurentospromozhnosti rehioniv Ukrainy* [Priorities for Ensuring the Competitiveness of the Regions of Ukraine]. Lviv: DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnyoho NAN Ukrainy», 2018.

Sepik, D. "Indikatory konkurentosposobnosti regionov: yevropeyskiy podkhod" [Regional Competitiveness Indicators: A European Approach]. *Region: ekonomika i sotsiologiya*, no. 2 (2005): 197-205.

Sydsaeter, K., and Hammond, P. *Essential mathematics for economic analysis*. FT Prentice Hall, 2001.

Tatarkina, A. I. *Konkurentosposobnost regiona: novyye tendentsii i vyzovy* [The Competitiveness of the Region: New Trends and Challenges]. Yekaterinburg: IE UrO RAN, 2003.

Vasilenko, V. N. *Mnogomernost parametrov regiona: territorii, sistemy, prostranstva* [The Multidimensionality of the Parameters of a Region: Territory, System, Space]. Druzhkovka: Yugo-Vostok, 2016.

Yegorshin, A. P. *Kontseptsiya upravleniya innovatsionnym razvitiyem regiona* [The Concept of Managing Innovative Development of the Region]. Novgorod: NIMB, 2006.

Стаття надійшла до редакції 06.04.2020 р.

■